

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 19Co/34/2025
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3823218701
Dátum vydania rozhodnutia: 24. 09. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Viera Škultétyová
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2025:3823218701.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedníčky senátu A. B. C. a sudkýň A. D. E. a A. F. G. v spore žalobcu H. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom J., K. L. XXX/XX, zastúpeného Advokátska kancelária OLŠOVSKÝ, spol. s r.o., so sídlom Prievidza, G. Švéniho 6, IČO 50 595 652 proti žalovanej Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Bratislava, Pribinova 2, IČO 00 151 866, o určenie nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Prievidza, č.k. 14C/11/2024-218 zo dňa 10. decembra 2024, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. a vo výroku III. **p o t v r d z u j e .**

Žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

o d ô v o d n e n i e :

1. Súd prvej inštancie svojím rozsudkom výrokom I. uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.000 eur, v lehote do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, výrokom II. žalobu vo zvyšnej časti zamietol a výrokom III. priznal žalobcovi voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. V odôvodnení svojho rozsudku súd prvej inštancie uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal zaplata nemajetkovej ujmy vo výške 6.292,90 eur s príslušenstvom z dôvodu, že bol dlhodobo nútený pracovať ako hasič-záchranár nad rámec týždenného pracovného času 48 hodín v dôsledku porušenia práva EÚ, smernice 2003/88/ES. Nemajetkovú ujmu žalobca určil ako súčin počtu odpracovaných hodín pracovnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 zákona o Hasičskom a záchrannom zbore a sumy zodpovedajúcej 15 % peňažnej náhrady z príslušnej hodinovej odmeny za príslušný kalendárny mesiac daného roka.

3. Žalovaná namietala dôvodnosť žalobcovho nároku a neprimeranosť uplatňovanej výšky nemajetkovej ujmy. Mala za to, že žalobca nespĺnil podmienku na riadne uplatnenie nároku podľa zákona č. 514/2003, a to predbežné prerokovanie nároku príslušným orgánom, a že v zmysle uvedeného zákona neboli splnené podmienky vzniku zodpovednosti štátu. Podľa žalovanej smernica 2003/88/EHS nemá vymedzenú pôsobnosť spadajúcu na osobu žalobcu a okruh jeho činností, nakoľko sa nevzťahuje na príslušníkov hasičského zboru. Mala za to, že nie je vo veci pasívne vecne legitimovaná. Takisto žalovaná namietala premlčanie nároku. Ďalej uviedla, že minimálne požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia, rovnako ako uplatnenie odchýlky v zmysle smernice 2003/88/ES, boli riadne transponované do zákona č. 315/2001 Z. z. Poukázala, že žalobca ani neuviedol, aká konkrétna škoda mu bola spôsobená s tým, že neboli splnené všeobecné podmienky vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora. Tabuľku, priloženú ako prílohu k žalobe, nemožno podľa žalovanej považovať za dôkaz, ktorý by preukazoval výšku nemajetkovej ujmy, nakoľko výpočet žalobcu je máťuci. Výška nemajetkovej ujmy je neprimeraná, a to aj s porovnaním s výškou náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov,

ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmovou žalobcu neporovnateľne vyššia. Žalovaná namietala aj uplatnený nárok na úrok z omeškania z uplatnenej sumy nemajetkovej ujmy. Takisto žalovaná namietala miestnu príslušnosť.

4. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa čl. 7 ods. 2 a čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, § 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), čl. 1 ods. 1 až 3, čl. 2 ods. 1 a 2, čl. 6 písm. a) a písm. b), čl. 16 písm. b), čl. 22 ods. 1 písm. a), čl. 29 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej aj „smernica 2003/88/ES“), § 85 ods. 1 a 2, § 86 ods. 1, ods. 2, ods. 3, ods. 4, § 91 ods. 1 až 3, § 92 ods. 1 až 5 zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore, § 11, § 13 ods. 1 až 3, § 100 ods. 1, § 101 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, § 4 ods. 1 písm. e) zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci.

5. Po vykonanom dokazovaní súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca sa v spore domáhal náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť nesprávnym prevzatím (transpozíciou) Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času do slovenského právneho poriadku, konkrétne nariadením služobnej pohotovosti v súlade s ustanovením § 86 zákona číslo 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore. Nariadená služobná pohotovosť spolu so služobným časom prekročila maximálny týždenný pracovný čas žalobcu určený podľa čl. 6 písm. b) smernice.

6. Súd prvej inštancie konštatoval, že smernica ako prameň práva je podľa čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom. Smernica je nástrojom, ktorý stanovuje určitý základný rámec, základné pravidlá, či minimálny štandard, pričom vlastná právna úprava zostáva v dispozícii členských štátov. Smernica len určuje výsledok, ktorý sa má dosiahnuť. Ukladá povinnosti členským štátom únie, ktoré sú povinné implementovať ju do svojho právneho poriadku. Stáva sa však, že členské štáty občas porušia svoju povinnosť riadne transponovať a implementovať smernicu. Súdny dvor Európskej únie, vzhľadom na existujúce porušenia povinností členských štátov riadne transponovať a implementovať smernice, dospel k záveru o priamom účinku smerníc. Konštatoval, že požiadavka právnej istoty jednotlivca vyžaduje, aby sa mohol spoľahnúť na ustanovenia komunitárneho práva, aj keď sú obsiahnuté v smernici, ktorá v princípe zaväzuje iba členský štát. Priamy účinok znamená, že úijná norma pôsobí voči jednotlivcovi nesprostredkovanne. Priznáva mu subjektívne práva, ktorých sa môže jednotlivec dovoliť v sporoch pred vnútroštátnymi súdmi. Tieto súdy potom majú povinnosť tieto normy priamo aplikovať a poskytujú tak ochranu právam jednotlivca.

7. V zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie je možné vyvodit' zodpovednosť štátu voči jednotlivcovi za porušenie úijného práva (napr. rozsudok Francovich, C-6/90 a C-9/90). Poškodený jednotlivec má nárok na náhradu škody (inej ujmy) voči štátu, pokiaľ sú splnené predpoklady zodpovednosti za škodu. Náhradu škody je možné uplatniť najmä v prípade, ak štát vydá alebo ponechá v platnosti zákon, ktorý je nezlučiteľný s úijným právom. Súdny dvor vo veci C-429/09 (Günter Fuss) rozhodol, že smernica 2003/88/ES má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Právomoc súdu na konanie a rozhodovanie v súdnej veci je daná s poukazom na § 3 Civilného sporového poriadku, keďže neexistuje žiadny iný orgán disponujúci kompetenciou zverenou ústavnými normami, resp. zákonom na rozhodnutie o práve žalobcu na náhradu škody voči štátu z titulu porušenia práva EÚ. Súd prvej inštancie teda vzhľadom na uvedené okolnosti dospel k záveru, že má právomoc vo veci konať.

8. Súd prvej inštancie ďalej konštatoval, že podľa čl. 29 smernice 2003/88/ES je táto smernica adresovaná členským štátom. Z uvedeného je zrejmé, že ten, komu smernica ukladá povinnosti, je štát, v prípade súdnej veci je to konkrétne Slovenská republika. Slovenská republika bola preto povinná smernicu riadne transponovať do slovenského právneho poriadku. V prípade, že sa žalobca domáha náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená nesprávnou transpozíciou tejto smernice, niet pochýb o tom, že pasívnu vecnú legitímáciu v tomto spore má Slovenská republika.

9. Súd prvej inštancie ďalej poukázal na to, že nárok poškodeného jednotlivca na náhradu nemajetkovej ujmy je nárokom sui generis, ktorý má svoj základ v záväzkoch členského štátu

voči Európskej únii a nie v zákone č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Preto neakceptoval požiadavku žalovanej, že žalobca mal povinnosť v spore preukázať, že svoj nárok so žalovanou predbežne prerokoval. Uviedol, že nie je ani potrebné predchádzajúce konštatovanie nesprávneho úradného postupu pri transpozícii príslušnej smernice zo strany žalovanej. Napokon ani pri nároku na náhradu škody, spôsobenej nesprávnym úradným postupom, nemusí poškodený pre uplatnenie svojho práva na náhradu škody na súde takýmto prostriedkom disponovať a otázku, či k nesprávnemu úradnému postupu došlo, rieši v konaní o nároku na náhradu škody sám konajúci súd. Zákon č. 514/2003 Z. z. tak možno v danom prípade použiť len analogicky, keďže neexistuje osobitný vnútroštátny predpis, ktorý by explicitne stanovoval podmienky vzniku takéhoto nároku a konania o ňom. Zároveň na základe ustanovenia § 4 ods. 1 písm. e) zákona č. 514/2003 Z. z. dospel súd prvej inštancie k záveru, že orgánom, ktorý má konať za žalovanú, je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, keďže oblasť požiarnej ochrany patrí do oblasti štátnej správy, ktorá patrí do pôsobnosti tohto ministerstva.

10. K námietke žalovanej, že smernica 2003/88 ES sa nevzťahuje na žalobcu, súd prvej inštancie uplatňoval výklad práva EÚ, ktorý podal Súdny dvor, z ktorého judikatúry vyplýva, že čl. 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS nevylučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len „určité osobitné činnosti“ týchto služieb, ak charakteristiky, vlastné pre určité osobitné činnosti, odporujú použitiu ustanovení tejto smernice. Uvedená výnimka bola prijatá len na účel zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu - napríklad katastrofa - pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy (rozsudok v spojených veciach C-397/01 až C-403/01 Pfeiffer). Súd argumentoval obdobne ako vo veci C-52/04, v ktorej Súdny dvor uviedol, že smernica 89/391/EHS sa musí uplatňovať na činnosti hasičskej služby, aj keď tieto činnosti zásahové sily v teréne vykonávajú bez ohľadu na to, či sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním, ktoré bolo zverené príslušnej službe, a to aj vtedy, keď zásahy, ktoré môžu byť spojené s týmito činnosťami, sú vzhľadom na svoju povahu nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú, určitému riziku, pokiaľ ide o ich bezpečnosť alebo zdravie. Súd prvej inštancie mal potom za to, že na činnosti zásahových síl verejnej hasičskej služby sa v zásade nevzťahuje výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 prvého pododseku smernice 89/391/EHS, ale tieto činnosti naopak patria do pôsobnosti tejto smernice, pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok. V rozsudku vo veci C-518/15 Súdny dvor dospel k záveru, že na uvedené činnosti hasičského zboru, pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním zvereným príslušnej službe, sa má uplatniť aj smernica 2003/88/ES. V konaní žiadnou zo strán sporu nebolo tvrdené a preukázané, že by v rozhodnom období výkon práce žalobcu, vrátane služobnej pohotovosti, zahŕňal výkon takej činnosti, ktorá by sa vymykala obvyklým podmienkam a bolo by ju možné považovať za osobitne vážnu situáciu alebo situáciu osobitného rozsahu (dosahujúcu intenzitu katastrofy), kedy by nebolo možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy. Súd prvej inštancie preto konštatoval, že smernica sa teda nepochybne vzťahuje aj na situáciu žalobcu.

11. Slovenská právna úprava - zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v § 85 až § 94 upravuje podmienky výkonu štátnej služby so zameraním na pojmy: týždenný služobný čas, nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, prestávky v štátnej službe, nepretržitý odpočinok medzi služobnými dňami, dĺžka nepretržitého odpočinku v týždni, dni služobného pokoja, štátna služba nadčas, služobná pohotovosť a dovolenka. Podľa prílohy č. 4 bod 6 zákona o Hasičskom a záchrannom zbore bola do jeho znenia prebratá Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 04.11.2002 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času. Z ustanovení samotného zákona ale nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času a práve v tejto skutočnosti spočíva rozpor slovenskej právnej úpravy s právom Európskej únie. Súdny dvor opakovane konštatoval, že pojem „pracovný čas“, uvedený v smernici 2003/88/ES, je autonómny pojem práva Európskej únie, ktorý treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel tejto smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Článok 2 ods. 1 a 2 smernice 2003/88/ES vymedzuje „pracovný čas“ ako „akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti...“ a „čas odpočinku“ ako „akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom“. Ako Súdny dvor zdôraznil vo svojej judikatúre, rozlišovanie je binárne: buď je určitý čas pracovným časom, alebo nie je. Normotvorca teda nepovažoval za vhodné stanoviť nijakú ďalšiu kategóriu alebo kategórie,

pomocou ktorých by umožnil určité rozlišovanie alebo nuansy. Súdny dvor v rozsudku vo veci C-518/15 (Ville de Nivelles/Rudy Matzak) predovšetkým zdôraznil, že členské štáty sa nemôžu, pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb, odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení smernice vrátane pojmov „pracovný čas“ a „čas odpočinku“. Smernica neumožňuje ani to, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako je definícia uvedená v tejto smernici. Smernica síce stanovuje možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie pre ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov, ale táto možnosť sa neuplatňuje na definíciu pojmu „pracovný čas“. Toto konštatovanie potvrdzuje aj účel tejto smernice, ktorý má zabezpečiť, aby sa definície v nej uvedené nemohli vykladať rôzne v závislosti od vnútroštátneho práva. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48-hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa tak nadčasy, ako aj pracovnú pohotovosť, a od ktorej sa nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, hoci by k tomu došlo aj prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Ako už Súdny dvor viackrát rozhodol, členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES tak, že uplatnenie tohto nároku pracovníkov na to, aby priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval túto maximálnu hranicu, budú viazať na nejakú podmienku, alebo ho určitým spôsobom obmedzia. Slovenská právna úprava v zákone o Hasičskom a záchrannom zbore umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu rozvrhnúť príslušníkov zboru služobný (pracovný) čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu, stanovenú v čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Súd prvej inštancie zdôraznil, že povinnosť členských štátov, vyplývajúca zo smernice, ktorou je dosiahnuť výsledok stanovený smernicou, ako aj ich povinnosť prijať všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti, sa vzťahuje na všetky orgány členských štátov. Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností je potrebné konštatovať, že Slovenská republika ako členský štát Európskej únie v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov, konkrétne príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, stanovenej v čl. 6 písm. b) citovanej smernice.

12. Z dokazovania súdu prvej inštancie vyplynulo, že žalobca pracuje ako hasič. Je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru. V služobnom pomere je už pätnásť rokov. Má hodnotu praporčík vo funkcii hasič-záchranár hasičskej stanice so sídlom v I., oddelenia prevádzkovo-technického M. J. I. N. F. F. B. O. a Krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v H.. Jeho týždenný pracovný čas je rozvrhnutý nerovnomerne. Skladá sa zo 17-hodinových zmien (výkon služby), po ktorých nasleduje 7-hodinová služobná pohotovosť na pracovisku. Celkovo tak v rámci jednej pracovnej zmeny strávi žalobca na pracovisku vždy minimálne 24 hodín. Výkon služobnej pohotovosti je rozdelený na aktívnu časť služobnej pohotovosti (práca nadčas) a na neaktívnu časť pracovnej pohotovosti. Ak počas služobnej pohotovosti dôjde k vyhláseniu poplachu a žalobca je vyslaný na zásah, mení sa služobná pohotovosť na prácu nadčas (aktívna časť služobnej pohotovosti). U zamestnávateľa žalobcu sa striedajú tri zmeny. Každý tretí deň odslúži každá zmena 24 hodín a následne majú príslušníci v tejto zmene dva dni voľno. Mesačne odslúži každá hasičská zmena 10 pracovných zmien, pričom každý tretí mesiac je to až 11 zmien. Počas pracovnej pohotovosti, a to aj v jej neaktívnej časti, sa žalobca musí zdržiavať na pracovisku.

13. Vo vzťahu k obdobiu, počas ktorého malo dochádzať k porušovaniu práv žalobcu, a za ktoré si uplatnil náhradu nemajetkovej ujmy (apríl 2020 – marec 2023), vzhľadom na žalovanou vznesenú námietku premlčania, súd prvej inštancie uviedol, že keďže žaloba bola podaná na tamomšom súde dňa 19.07.2023, premlčaný je len nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorý vznikol pred mesiacom júl 2020. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za prípadné zásahy do práv žalobcu, ktoré nastali od mesiaca júl 2020, nie je premlčaný.

14. Súd prvej inštancie ďalej skúmal, či v období od júla 2020 do marca 2023 bolo voči žalobcovi dodržané obmedzenie maximálneho týždenného pracovného času, vyplývajúce z čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, ktoré je 48 hodín týždenne. Posudzované obdobie, t. j. obdobie, za ktoré si žalobca uplatnil náhradu nemajetkovej ujmy, a ktoré súd prvej inštancie nepovažoval za premlčané, pozostávalo z 1005 dní. To zároveň predstavuje 143,57 týždňov. Pri

dodržaní obmedzenia teda maximálneho týždenného pracovného času 48 hodín, pripadá na uvedené rozhodné obdobie maximálny pracovný čas 6891,36 hodín (143,57 týždňov x 48 hod.). Žalobca však v posudzovanom období odpracoval podľa výpočtu súdu prvej inštancie až 7368,94 hodín. Súd prvej inštancie pri zisťovaní, koľko hodín žalobca skutočne odpracoval, vychádzal z údajov v tabuľke predloženej žalobcom spolu so žalobou (v spise na č.l. 10). V uvedenej tabuľke je prehľadne uvedený počet hodín, ktoré tvoria fond pracovného času a hodín, ktoré tvoria pohotovosť, počas ktorej žalobca musel byť prítomný na pracovisku. Je zarátaná aj jej neaktívna časť. Žalovaná namietala, že údaje v tejto tabuľke nie sú správne a vo svojom vyjadrení k žalobe preložila vlastný výpočet. Nie je však jasné, ako sa k tomuto výpočtu dopracovala a z čoho vychádzala. Súd prvej inštancie nepovažoval za relevantný ani výpočet predložený žalovanou na pojednávaní, vychádzajúci z pripojenej tabuľky, kde sama žalovaná uviedla, že ide o príkladný výpočet. Žalobca na pojednávaní prostredníctvom svojho právneho zástupcu tento výpočet aj namietol z dôvodu, že sa netýka osoby žalobcu.

15. Z dokazovania súdu prvej inštancie ďalej vyplynulo, že žalobca v posudzovanom období odpracoval spolu 7368,94 hodín. Žalobca teda oproti maximálnemu pracovnému času 6891,36 hodín odpracoval navyše v posudzovanom období 477,58 hodín. Súd prvej inštancie tento údaj vydellil počtom týždňov v uvedenom období, t. j. 143,57, pričom výsledkom bol údaj o tom, o koľko priemerne týždenne prekročil skutočný odpracovaný čas žalobcu maximálny týždenný 48-hodinový pracovný čas stanovený smernicou. Výsledná hodnota bola 3,33 hodín týždenne (477,58 hodín/143,57 týždňov). Z uvedeného vyplynulo, že žalobcovi bola nariaďovaná zamestnávateľom pohotovosť, ktorá spolu s pracovným časom (v zmysle zákona o Hasičskom a záchrannom zbore „týždenným služobným časom“) skutočne prekročila maximálny týždenný pracovný čas určený smernicou. Súd prvej inštancie tiež uviedol, že pokiaľ by aj vychádzal z referenčných období, tak ako ich vo svojom vyjadrení k žalobe uvádzala žalovaná, tak aj v tomto prípade by dospel k záveru, že maximálny pracovný čas žalobcu 48 hodín bol opakovane prekročený. V období júl až december 2020 bol priemerný týždenný pracovný čas žalobcu 53,16 hodiny. V období január až jún 2021 bol priemerný týždenný pracovný čas žalobcu 50,37 hodiny. V období júl až december 2021 bol priemerný týždenný pracovný čas žalobcu 51,82 hodiny. V období január až jún 2022 bol priemerný týždenný pracovný čas žalobcu 49,55 hodiny. V období júl až december 2022 bol priemerný týždenný pracovný čas žalobcu 53,89 hodiny. V období január až marec 2023 bol priemerný týždenný pracovný čas žalobcu 49,23 hodiny. Teda žalobca odpracoval vždy viac ako smernicou dovolených 48 hodín týždenne.

16. Žalovaná sa v spore bránila tým, že žalobca v skutočnosti neprekračoval maximálny týždenný pracovný čas, pretože si v danom období čerpal dovolenku, prípadne, že bol práceneschopný alebo bol na OČR. Súd prvej inštancie k tomu uviedol, že uvedené tvrdenia žalovaná nepreukázala a preložila len hypotetický „príkladný“ výpočet, ktorý v konkrétnej súdnej veci nemá preukaznú hodnotu. Súd prvej inštancie však k tomu zároveň uviedol, že už samotnú schému organizácie pracovného času na pracovisku žalobcu, t. j. na hasičskej stanici považuje súd za rozpornú so smernicou 2003/88/ES. Pracovný čas na uvedenom pracovisku je organizovaný tak, že sa striedajú tri zmeny, ktoré odsúžia vždy po 24 hodín a následne majú dva voľné dni. Žalobca tak odpracuje 10 24-hodinových zmien každý mesiac a každý tretí mesiac odpracuje 11 24-hodinových zmien. Za obdobie 6 mesiacov žalobca odpracuje spolu 62 24-hodinových zmien. To je spolu 1488 hodín. Ak to vydellíme počtom týždňov za šesť mesiacov, je to 57,23 odpracovaných hodín týždenne. Pokiaľ si teda žalobca v referenčnom období 6 mesiacov nevyberie žiadnu dovolenku a ani nebude práceneschopný, resp. nevyskytne sa žiaden iný dôvod jeho neprítomnosti na pracovisku a odpracuje plný fond pracovného času vrátane všetkých pohotovostí, nepochybne vždy prekročí maximálny týždenný pracovný čas stanovený smernicou. Podľa názoru súdu prvej inštancie nemá to byť tak, že by sa pracovný čas žalobcu upravoval na konci referenčného obdobia tak, aby mu „sedeli odpracované hodiny“ za posledných 6 mesiacov. Zamestnávateľ sa nesmie spoliehať na to, že v priebehu referenčného obdobia nastanú na strane žalobcu také rôzne okolnosti (dovolenka PN, OCR a pod.), že žalobca v priemere neprekročí maximálny týždenný pracovný čas. Zamestnávateľ má organizovať prevádzku pracoviska tak, aby takýmto situáciám predchádzal.

17. K otázke splnenia predpokladov zodpovednosti za nemajetkovú ujmu žalovanej (1. porušenie práva vyplýva z normy únie, ktorej cieľom bolo priznať práva jednotlivcovi, 2. porušenie je dostatočne závažné, 3. vznik ujmy a 4. existencia príčinnej súvislosti medzi predpokladmi číslo 1., 2. a 3.) súd prvej inštancie uviedol, že prvý predpoklad považoval za splnený. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom,

z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48-hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa aj nadčasy, a od ktorej sa v prípade neprebratia čl. 22 ods. 1 tejto smernice do vnútroštátneho práva nemožno v žiadnom prípade odchyliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, o ktorú ide vo veci samej, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Uvedené dôležité pravidlo sociálneho práva nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu, zároveň jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovolávať priamo pred vnútroštátnymi súdmi. Žalobcovi sú rozvrhnuté služby takým spôsobom, že na 17-hodinovú riadnu službu v služobný deň nadväzuje určená 7-hodinová služobná pohotovosť na pracovisku. Služobné povinnosti sú určované na čas nočných hodín a v prípade, že je počas služobnej pohotovosti vyhlásený poplach a hasiči sú vyslaní na zásah, mení sa služobná pohotovosť na prácu nadčas. Hasiči tak strávia na pracovisku počas jednej zmeny minimálne 24 hodín. Keďže sa striedajú tri hasičské zmeny, každý tretí deň odsľúžia hasiči v jednotlivých hasičských zmenách 24 hodín a následne majú dva dni voľno. V období od 01.07.2020 do 31.03.2023 žalobca odpracoval spolu 477,58 hodín navyše oproti maximálnemu pracovnému času určenému smernicou. Súd prvej inštancie poukázal na rozsudok Súdneho dvora C-303/98 (Simap), uznesenie Súdneho dvora C-241/99 a rozsudok Súdneho dvora C-151/02 (Jaeger). Z uvedených rozhodnutí vyplýva, že pracovný čas, zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88/ES, a teda, že tento pojem bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej priemerný týždenný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa takéto obdobia pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, prekračuje maximálnu týždennú hranicu upravenú v článku 6 písm. b) uvedenej smernice. Súdny dvor napr. rozsudku C- 397/01 až C-403/01 (spojené veci Pfeiffer) potvrdil uvedenú judikatúru týkajúcu sa obdobia pracovnej pohotovosti, ktoré odpracovali pracovníci spadajúci do oblasti civilnej obrany. Keďže Súdny dvor navyše zastáva názor, že táto otázka, súvisiaca s pojmom „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88/ES neoponecháva priestor na akékoľvek rozumné pochybnosti, prijal s prihliadnutím na vyššie spomenutú judikatúru uznesenie C-52/04 (Personalrat der Feuerwehr Hamburg), v ktorom rozhodol, že činnosti, vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby - okrem prípadu výnimočných okolností - patria do rozsahu pôsobnosti smernice 2003/88, takže článok 6 písm. b) tejto smernice v zásade bráni prekročeniu 48-hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas vrátane zásahových služieb. Súd prvej inštancie ďalej dospel k záveru, že je splnený aj ďalší predpoklad a to, že porušenie újinného práva bolo v tomto prípade dostatočne závažné. Podľa judikatúry Súdneho dvora dostatočne závažné porušenie práva Európskej únie zahŕňa zjavné a závažné prekročenie hraníc voľnej úvahy členským štátom, pričom zložky, ktoré majú byť v tejto súvislosti zohľadnené, sú predovšetkým stupeň jasnosti a presnosti porušenej právnej normy, ako aj rozsah miery voľnej úvahy, ktorý porušená norma ponecháva vnútroštátnym orgánom. V každom prípade je porušenie práva Európskej únie dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora v danej oblasti. Súd prvej inštancie poukázal najmä na ciele smernice 2003/88/ES, ktoré mali byť dosiahnuté stanovením maximálneho týždenného pracovného času. Malo byť nimi zabezpečené právo pracovníkov na primeranú dobu odpočinku, a tým aj ochrana zdravia a bezpečnosti pracovníkov. Tretím predpokladom je vznik nemajetkovej ujmy na strane žalobcu. Pokiaľ žalobcovi vznikla nemajetková ujma, tú je možné posúdiť podľa zásad upravených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, vzťahujúcich sa na právo na ochranu osobnosti. Predmetom ochrany podľa tohto ustanovenia sú také osobnostné práva človeka, ktoré ovplyvňujú rozvoj jeho osobnosti a sú s ním úzko späté. Jedná sa o nehmotné hodnoty ľudskej osobnosti. Medzi najvýznamnejšie osobnostné práva patria aj právo na súkromný a rodinný život, ako aj právo na ochranu zdravia. Tieto práva žalobcu boli podľa názoru súdu porušené. Žalobcovi porušením týchto práv vznikla nemajetková ujma. Táto ujma spočíva predovšetkým v tom, že žalobca nemá dostatok času venovať sa svojej rodine, teda manželke a deťom. Nemôže dostatočne rozvíjať a upevňovať si vzťahové väzby s členmi svojej rodiny. Nemôže dostatočne naplňať svoje sociálne roly, ktoré má ako manžel a otec. Nemá dost času na odpočinok a odreagovanie sa od práce v súkromí a v prostredí svojej rodiny. Prichádza o neopakovateľné momenty v živote svojich detí. Keďže žalobca musí byť takmer neustále k dispozícii svojmu zamestnávateľovi, nemá dokonca ani čas navštevovať svojich rodičov, ktorí sú už v pokročilom veku a bývajú vo väčšej vzdialenosti od miesta bydliska žalobcu. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s námietkami žalovanej, že žalobcovi vykonávaním pohotovosti ujma nevzniká, pretože pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, môže žalobca odpočívať, alebo sa venovať inej činnosti, a že pri nariadenej služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený,

resp. vymedzený priestor na odpočinok (spánok) zamestnanca, a teda sa od neho nevyžaduje aktívna činnosť, že žalobca nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Tu súd prvej inštancie poukázal na opakované konštatovanie Súdneho dvora, že pojem „pracovný čas“ treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Vyžaduje si splnenie troch podmienok. Po prvé pracovník musí byť „v práci“, po druhé musí byť zamestnávateľovi k dispozícii a po tretie musí vykonávať svoju činnosť alebo svoje povinnosti. Rozhodujúcou okolnosťou pri určovaní toho, čo je a čo nie je pracovný čas, je teda požiadavka prítomnosti na mieste určenom zamestnávateľom a okamžitého poskytovania príslušných služieb. Dôležité je aj zohľadnenie kvality času, ktorý pracovník môže tráviť počas plnenia tohto typu povinností, napríklad to, či sa môže venovať vlastným záujmom a rodine. Z judikatúry Súdneho dvora dokonca vyplýva, že aj čas pracovnej pohotovosti, strávený v domácom prostredí na telefóne (teda mimo priestorov zamestnávateľa), jednoznačne predstavuje pracovný čas, pretože pracovník musí byť neustále k dispozícii zamestnávateľovi a zastihnuteľný a jeho sloboda pohybu a sloboda organizovať si vlastný program je preto výrazne obmedzená. Žalobca vykonáva činnosť hasiča a záchranára. Svoje povolanie vykonáva v prospech celej spoločnosti a v jej záujme. Činnosť záchraných zložiek je nenahraditeľná pri ochrane života, zdravia a majetku obyvateľov. Je v podstate len málo povolaní, ktoré majú podobnú dôležitosť ako je povolanie žalobcu. Toto povolanie je zároveň spojené s mnohými stresujúcimi faktormi, ktoré si bežný človek nedokáže predstaviť. Podstatným a pravdepodobne elementárnym faktorom, ktorý je potrebné vziať do úvahy, je to, že žalobca by vždy mal mať vytvorený dostatočný priestor na odpočinok po práci. Je v záujme celej spoločnosti, aby akýkoľvek hasič a záchranár, keď je povolaný na zásah, vykonával tento zásah odpočívajúci a fyzicky pripravený. To je vlastne podstatou a zmyslom regulácie maximálneho pracovného času prostredníctvom smernice. Je totiž potrebné nájsť primeranú rovnováhu medzi potrebou zabezpečiť nepretržitú službu hasičov a nevyhnutnosťou zabezpečiť im dostatočný odpočinok. Súd prvej inštancie preto dospel k záveru, že žalobcovi v dôsledku toho, že jeho pracovný čas prekračuje maximálny týždenný pracovný čas určený smernicou a v dôsledku toho je dotknuté jeho súkromie a rodinný život a je ohrozené aj jeho zdravie, utrpel nemajetkovú ujmu. Posledným predpokladom na priznanie náhrady je existencia príčinnej súvislosti medzi predpokladmi číslo 1., 2. a 3. Súd prvej inštancie na základe konštatovania splnenia prvých troch predpokladov konštatoval, že medzi porušením takého práva žalovanou, ktoré vyplýva z normy Európskej únie (konkrétne smernice 2003/88/ES) a skutočnosťou, že toto porušenie práva je dostatočne závažné a ujmu, ktorá vznikla žalobcovi, je vzťah príčinnej súvislosti, resp. existuje tam tzv. kauzálny nexus. Porušenie práva žalovanou bolo príčinou a vznik ujmy žalobcovi bol následkom tejto príčiny. Následok, ktorý vznikol žalobcovi, by bez konania, resp. opomenutia žalovanej nebol vznikol, je to teda okolnosť, resp. podmienka, bez ktorej by tento následok nenastal (conditio sine qua non).

18. K otázke primeranej výšky náhrady za nemajetkovú ujmu, ktorá žalobcovi vnikla, súd prvej inštancie uviedol, že z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie vyplýva, že náhrada škôd spôsobených jednotlivcom porušením práva Európskej únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu ich práv. Peňažná satisfakcia prichádza do úvahy tam, kde by sa iná forma satisfakcie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka nejavila ako postačujúca. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo, t. j. že žalovaná ako členský štát Európskej únie neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, resp. prijala vnútroštátnu právnu úpravu v zmysle zákona o Hasičskom a záchranom zbore, ktorá umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu, stanovenú v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, súd prvej inštancie dospel k záveru, že nie je na mieste požadovať od žalovanej upustenie od neoprávneného zásahu, resp. odstránenie trvajúcich následkov, vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Vzhľadom na tieto špecifiká rovnako neprichádzala do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie. Súd prvej inštancie preto konštatoval, že do úvahy prichádza finančné zadostučinenie.

19. Pri určení výšky primeranej náhrady súd prvej inštancie nevychádzal z výpočtu, ktorý uvádzal žalobca v žalobe. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je určenie vzťahu medzi mierou ujmy na hodnotách osobnosti dotknutej osoby a konkrétnym peňažným vyjadrením náhrady takejto ujmy. Objektívnym kritériom posúdenia dôvodnosti priznania náhrady nemajetkovej ujmy je zistenie, či v konkrétnej situácii, za ktorej k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo, by vzniknutú

nemajetkovú ujmu vzhľadom na jej intenzitu, rozsah a trvanie ako závažnú pociťoval každý, kto by sa nachádzal na mieste a v postavení dotknutej osoby. Z dokazovania súdu prvej inštancie vyplynulo, že žalobca utrpel zásah do práv na ochranu rodinného života a ochranu súkromia. Uvedenými zásahmi, ktoré trvali aj ku dňu vyhlásenia rozsudku, žalobca stále trpí a ich následkom je narušenie vzťahov žalobcu s členmi jeho rodiny. Tieto zásahy však nemali pre neho fatálne následky ako by bol napr. rozvod manželstva, prípadne odcudzenie žalobcu a jeho detí. Žalobca však toto narušenie vzťahov citlivo vníma a v dôsledku toho, že musí byť prítomný na pracovisku aj nad rámec maximálne určeného pracovného času, mu neostáva na rodinu dost' času a má problém toto narušenie vzťahov napraviť. Na základe uvedených kritérií dospel súd prvej inštancie k záveru, že primeranou náhradou nemajetkovej ujmy, ktorá vznikla žalobcovi, je suma 2.000 eur. Skonštatoval, že uvedená suma je priznávaná aj v obdobných prípadoch a s takouto výškou náhrady nemajetkovej ujmy sa už v jednom prípade stotožnil aj nadriadený odvolací súd. V uvedenom rozsahu 2.000 eur teda súd prvej inštancie žalobe vyhovel a vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

20. K dôvodnosti nároku žalobcu na úrok z omeškania z priznanej nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie poukazuje na závery Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vyjadrené v rozhodnutí, sp. zn. 6Cdo/I 85/2011, uviedol, že v prípade nemajetkovej ujmy vzniká povinnosť ju nahradiť až dňom právoplatného rozhodnutia príslušného súdu, a teda povinný sa môže dostať do omeškania až v prípade nesplnenia súdom uloženej povinnosti. Rozhodnutie o povinnosti zaplatiť nemajetkovú ujmu v peniazoch má konštitutívne účinky, a preto sa pred uplynutím lehoty na plnenie určenej súdnym rozhodnutím žalovaná nemôže dostať do omeškania. Súd prvej inštancie preto žalobcovi úrok z omeškania nepriznal a žalobu v danej časti zamietol.

21. K trovám konania súd prvej inštancie uviedol, že v súdnej veci bol výsledok konania taký, že priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2.000 eur a vo zvyšnej časti uplatnenej náhrady nemajetkovej ujmy 4.292,90 eur a v úroku z omeškania žalobu zamietol. Poukázal na charakter uplatneného nároku, ktorým bola náhrada nemajetkovej ujmy. Uviedol, že niet pochýb o tom, že výška plnenia, ktoré bolo žalobcovi napokon priznané, závisela od úvahy súdu. V základe nároku bol žalobca úspešný, keďže súd prvej inštancie dospel k záveru, že mu bola nemajetková ujma spôsobená, a že subjekt, ktorý ju spôsobil, je povinný mu zaplatiť náhradu tejto nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti poukázal na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I.ÚS 56/2017 a na nález , sp. zn. II. ÚS 225/2020, v ktorých ústavný súd dospel k zhodnému záveru, že aj naďalej je možné strane, ktorej bola priznaná náhrada škody, priznať plnú náhradu trov konania, pokiaľ výška priznaného plnenia závisela od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu. Súd prvej inštancie skonštatoval, že súdená vec je takýmto prípadom, keďže súd výšku náhrady nemajetkovej ujmy určil na základe vlastnej úvahy. Preto v súlade s citovanou rozhodovacou praxou priznal žalobcovi proti žalovanej náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

22. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaná.

23. Žalovaná podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie proti tomuto rozsudku (výslovne do výrokov I. a III.) a navrhla, aby odvolací súd rozsudok prvoinštančného súdu v napadnutej časti zmenil, žalobu zamietol a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania. Odvolanie podala z dôvodov uvedených v § 365 ods. 1 písm. b), d), f), a h) CSP. Podľa žalovanej došlo k porušeniu jej práva na spravodlivé súdne konanie z dôvodu nedostatku riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia, ktorého absencia vedie k neúplnosti, nepresvedčivosti a nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia a k porušeniu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces priznaných čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Poukázala, že od počiatku konania vyvracala tvrdenia žalobcu a svoj názor podporila dôkazmi, ktoré žalobca nespochybnil. Sám žalobca v rámci konania nepredložil žiaden dôkaz spôsobilý preukázať dôvodnosť ním uplatneného nároku vo vzťahu k žalovanej vzneseným námietkam, vzhľadom na čo žalovaná opakovane dôvodne namietala neunesenie bremena tvrdení, ako aj bremena dôkazu zo strany žalobcu. Žalovaná mala za to, že žalobcovi sa nepodarilo preukázať existenciu porušenia práva Európskej únie, nakoľko svoje tvrdenia nepreukázal. Ani samotné nesprávne alebo nedostatočné prebratie smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky a prípadný presah alebo presahy nad 48-hodinový priemerný týždenný pracovný čas samo osebe bez ďalšieho nezakladajú nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Existenciu ujmy v morálnej sfére jedinca je vždy nevyhnutné preukázať hodnoverným

spôsobom tak, aby táto bola nezameniteľná s akoukoľvek inou ujmou spôsobenou v inej súvislosti, čo zaťažuje žalobcu. Súd prvej inštancie sa žalovanou vznesenými námietkami nezaoberal, nevyhodnotil ich a vo svojom rozhodnutí nezohľadnil, pričom v prípade nestotožnenia sa s nimi žalovanej, resp. stranám konania neposkytol náležité zdôvodnenie. Žalovaná od počiatku konania poukazovala na celkovú zmätočnosť žaloby a tiež povahu uplatneného nároku, pričom, ako to vyplýva z jednotlivých podaní žalobcu, predmetnú námietku žalovanej nevyvrátil a opakovane namietanú zmätočnosť a nejasnosť obsahu podaní neodstránil. Uviedla, že žalobca v žalobe k právomoci súdu poukázal na § 25 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci v spojení s § 3 CSP. Z toho žalovaná vyvodila, že nárok na náhradu škody bol žalobcom uplatnený práve podľa zákona č. 514/2003 Z. z. Súd prvej inštancie nezohľadnil žalovanou špecifikované zákonné kritériá, splnenie ktorých tento lex specialis expressis verbis vyžaduje na to, aby bolo možné nárok na náhradu škody a/alebo nárok na náhradu nemajetkovej ujmy subsumovať pod literu predmetného zákona. Žalovaná vzniesla námietku nesplnenia podmienky pre riadne uplatnenie nároku na náhradu škody na súde, ktorou je predbežné prerokovanie tohto nároku s príslušným orgánom podľa § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. Žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody je svojou podstatou vyjadrením snahy o mimosúdne vyriešenie sporu. Zákon č. 514/2003 Z. z. stanovuje, že dotknutá osoba sa môže domáhať svojich práv na vecne a miestne príslušnom súde až po predbežnom prerokovaní nároku na náhradu škody s orgánom oprávneným konať v mene štátu. Ďalej poukázala na § 3 zákona č. 514/2003 Z. z. vymedzujúci rozsah zodpovednosti s tým, že štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci, okrem tretej časti tohto zákona, pri výkone verejnej moci: nezákonným rozhodnutím, nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody, rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, alebo nesprávnym úradným postupom. Ak sa teda žalobca domáha náhrady škody titulom zákona č. 514/2003 Z. z. spočívajúcim v údajnom nesprávnom úradnom postupe pri transpozícii Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, bolo podľa žalovanej potrebné zo strany žalobcu preukázať, že ním tvrdený nesprávny úradný postup bol na to príslušným orgánom konštatovaný. Predchádzajúca konštatácia nezákonnosti napádaného právneho úkonu je v prípadoch žalôb na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. jednou z prvoradých a nevyhnutných podmienok na uplatnenie náhrady škody na súde. V danej veci nebol žiadnym orgánom konštatovaný nesprávny úradný postup v súvislosti s transpozíciou uvedenej smernice. Podľa žalovanej žalobca doposiaľ neuviedol, v čom konkrétne vidí chyby v úradnom postupe, kým boli vykonané, aký mal byť podľa žalobcu správny postup pri transpozícii smernice a kedy a kým bol tento nesprávny úradný postup konštatovaný. Nebol naplnený prvý predpoklad vzniku zodpovednosti štátu za škodu. Medzi stranami je nesporné, že žalobcovi bola vyplatená mzda za všetky služby, ktoré v služobnom úrade Ministerstva vnútra Slovenskej republiky vykonal. Z uvedeného je zrejmé, že žalobcovi nemohla vzniknúť škoda, nakoľko všetky služby mal zhodnotené vo svojej mzde. Za každú hodinu výkonu štátnej služby, určenej pohotovosti, ako aj za nadčas, boli žalobcovi riadne vyplatené príslušné zložky služobného príjmu, resp. poskytnuté náhradné voľno v súlade s predmetným zákonom. Teda nebol naplnený ani druhý predpoklad vzniku zodpovednosti štátu za škodu. Napokon podľa žalovanej nebol naplnený ani tretí predpoklad vzniku zodpovednosti štátu za škodu, keď mala žalovaná za to, že medzi neexistujúcim nesprávnym úradným postupom, ktorý mal spočívať v údajnej nesprávnej transpozícii smernice a neexistujúcou škodou v podobe náhrady časti mzdy, nemôže existovať ani priama príčinná súvislosť. Ďalej žalovaná k referenčnému obdobiu a priemernému týždennému pracovnému služobnému času uviedla, že žalobcom stanovené obdobie, v rámci ktorého sa domáha svojho nároku, nekorešponduje s referenčným obdobím podľa smernice, jedná sa totiž o dve samostatné obdobia, ktoré nepredstavujú jeden celok, pričom tieto nie je žiaduce vzájomne zamieňať. Za predpokladu pripustenia stotožnenia referenčného obdobia so žalovaným obdobím by dochádzalo k absurdným situáciám, kedy by sám žalobca v konaní ustanovil referenčné obdobie, ktoré by bolo pre súd smerodajné, čím by dochádzalo k nereálnym výpočtom reálne odslúžených hodín. Takýto postup však nevyplýva zo smernice, dokonca je s ňou v priamom rozpore, pričom uvedený prístup je spôsobilý narúšať aj právnu istotu účastníkov právnych vzťahov. Smernica 2003/88/ES jasne vymedzuje, čo je to pracovný čas a zároveň ho oddeľuje od času odpočinku. Cieľom smernice nie je, aby sa do maximálneho týždenného pracovného času započítaval aj čas odpočinku, inak by ho nerozlišovala. Práve naopak smernica 2003/88/ES považuje za potrebné, aby mal pracovník dostatočný čas na odpočinok a zároveň stanovuje hranicu maximálneho priemerného týždenného pracovného času. V zmysle uvedeného mala žalovaná za to, že vypočítať priemerný týždenný pracovný čas žalobcu nemožno z fondu pracovného času. Pojem

„maximálny týždenný priemerný pracovný čas“ je treba ďalej rozdeliť a definovať. „Maximálny“ definuje hornú hranicu počtu hodín, ktorú nemožno prekročiť. V tomto prípade ide o hranicu 48 hodín „týždenne“, čo predstavuje 7 dní. Zároveň nejde o striktné 7 dní kalendárneho týždňa (t. j. pondelok - nedeľa), čo vyplýva z článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, ktorý hovorí o období siedmich dní, a teda ide o určité obdobie siedmich po sebe nasledujúcich dní. Článok 6 smernice 2003/88/ES zároveň pojednáva o „priemernom“ čase, teda nemožno hovoriť o doslovnom výklade, že každých sedem po sebe nasledujúcich dní musí byť striktné dodržaná horná hranica 48 hodín. Smernica pojednáva o priemere za určité obdobie a v článku 16 písm. b) pojednáva o referenčnom období nepresahujúcom štyri mesiace. Smernica zároveň v ods. 15 preambuly prezumuje potrebu zabezpečiť pružnosť pri uplatňovaní určitých ustanovení tejto smernice a súčasne zabezpečiť dodržiavanie zásad ochrany zdravia a bezpečnosti pracovníkov. Zároveň v ods. 16 preambuly smernica ustanovuje, že je treba ustanoviť, že členské štáty alebo sociálni partneri môžu uplatniť odchýlky z určitých ustanovení. Ako všeobecné pravidlo v prípade odchýlky, musia príslušní pracovníci dostať rovnocennú náhradnú dobu odpočinku. Požiarna ochrana musí byť v pohotovosti 24/7, nakoľko nie je možné predpokladať, kedy a kde vypukne požiar alebo nastane iná situácia vyžadujúca si zásah. Je preto nevyhnutné, aby boli prijaté určité odchýlky od ustanovení smernice 2003/88/ES pre účinné a efektívne zabezpečenie chodu hasičských staníc. Ustanovenie článku 17 ods. 3 písm. b) bodu iii) smernice povoľuje, aby sa členské štáty odchýlili od ustanovenia článku 16 smernice a upravili si referenčné obdobie v zmysle článku 19 u protipožiarnych službách, pod ktoré žalobca, ako príslušník Hasičského a záchranného zboru, nepochybne spadá. S poukazom na § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. môže byť služobný čas príslušníkov rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov Hasičského a záchranného zboru je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. Na toto referenčné obdobie šiestich mesiacov je nutné prihliadať. To vyplýva aj z logiky tvorby fondu pracovného času, na ktorý sa odvoláva samotný žalobca, keďže tento je tvorený v zmysle § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. na obdobie šiestich mesiacov. V zmysle vyššieho uvedeného mala žalovaná za to, že pojem „priemerný“ je nutné vykladať ako priemerný maximálny týždenný čas v referenčnom období šiestich mesiacov, a teda v priemere nemôže tento čas prekročiť 48 hodín každých sedem po sebe nasledujúcich dní. S poukazom na čl. 2 ods. 1 a 2 smernice mala žalovaná za to, že do výpočtu, či teda bola smernica 2003/88/ES porušená vo vzťahu k žalobcovi, je nutné započítavať len skutočne odpracované hodiny, počas ktorých žalobca buď pracoval na mieste výkonu práce alebo pracoval podľa pokynov zamestnávateľa. S poukazom na článok 2 ods. 2 smernice nemožno do pracovného času zarátavať čas, ktorý spadá pod definíciu času odpočinku. Z uvedeného hľadiska je preto irelevantné, že žalobca poukazuje na fond pracovného času, ktorý odzrkadľuje na výplatných páskach výšku mzdy a nie pracovný čas v zmysle smernice 2003/88/ES. Žalobca pri svojich výpočtoch mylne vychádza z fondu pracovného času, pri ktorom na jednej strane ani neunesol dôkazné bremeno, keďže nepredložil žiadny dôkaz včas, ktorý by preukazoval jeho tvrdenia, a na strane druhej takýto ukazovateľ neodzrkadľuje skutočne odpracované hodiny. Smernica jasne čas odpočinku a pracovný čas od seba oddeľuje, zatiaľ čo žalobca mylne zamieňa pojem pracovný čas s pojmom fond pracovného času. Žalovaná poukázala na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-742/19 (bod 98), z ktorého vyplýva, že článok 2 smernice sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby sa doba, ktorú príslušník strávi zdržiavaním sa na svojom útvare počas služobnej pohotovosti bezprostredne nadväzujúcej na vykonávanie štátnej služby v rámci rozvrhnutia služobného času, pričom nevykonáva skutočnú prácu, odmeňovala iným spôsobom ako doba štátnej služby, počas ktorej tento príslušník plní služobné úlohy. Smernica v článku 16 písm. b) upravuje aj tzv. „neutralizáciu“, ktorá hovorí o „preskočení“ určitých dní v referenčnom období, ako keby neexistovali. Predmetným spôsobom sa poskytuje pracovníkom zvýšená ochrana, pretože sa z referenčných období „vymazávajú“ dni času odpočinku, čím sa počet odpracovaných dní nezmení, ale zníži sa počet dní v referenčnom období, a teda sa zvyšuje priemerný týždenný pracovný čas žalobcu. Avšak, nemožno neutralizovať všetky dni voľna, pretože by to vytvorilo situáciu ad absurdum, a teda to, že čím viac dní voľna na oddych a regeneráciu by žalobca dostal a využil, tak tým viac by bolo zasiahnuté do jeho práva na oddych a regeneráciu. Zákonodarca pri tvorbe smernice prezumoval predmetnú situáciu a neutralizoval iba dni riadnej dovolenky, v plachtách služieb označené ako „DOV“ a dni práceneschopnosti, v plachtách označené ako „PN“ a „PNK“ (v iných prípadoch aj „OČR“), čím vytvoril priestor na zvýšenú ochranu pracovníkov. Na účely výpočtu priemerného týždenného pracovného času žalobcu žalovaná neutralizuje všetky dni riadnej platenej dovolenky „DOV“, ako aj všetku práceneschopnosť „PN“ a „PNK“, tiež „OČR“ a dni voľna z dôvodu všeobecného občianskeho záujmu „VSZ“. V zmysle smernice, ako aj právneho poriadku Slovenskej republiky, sú referenčné obdobia príslušníkov Hasičského a záchranného

zboru rozvrhnuté do 6-mesačných období, ktoré nie sú viazané na kalendárne mesiace. Na základe uvedeného mala za to, že tieto referenčné obdobia treba počítvať od momentu, od ktorého si žalobca uplatňuje svoj nárok. Vo vzťahu k žalobcom predloženej tabuľke, ktorou odôvodňuje ním uplatnený nárok, žalovaná namietala, že samotný odkaz na tabuľku ako dôkaz presahu nad 48-hodinový pracovný čas neobstojí a nepostačuje. Z predmetnej tabuľky nie je zjavné, ako žalobca k svojim výsledkom dospel, na základe akých skutočností, ktoré faktory, resp. skutočnosti bral do úvahy, čo presne zohľadňoval. Žalobca celkom zjavne nezohľadnil 6-mesačné referenčné obdobie, ale svoje výpočty viaže na obdobie kalendárneho roka, t. j. 12 mesiacov, na čo v zmysle smernice nie sú splnené podmienky. Žalobca v konaní nezdôvodnil, ani nepredložil akýkoľvek dôkaz o tom, že by vôbec bola porušená smernica 2003/88/ES, resp. že by údajný zásah do jeho súkromnej sféry mal akýkoľvek negatívny dopad napr. v jeho rodinných vzťahoch, alebo mal dopad na jeho zdravotný a psychický stav a služobný výkon, ako aj na rodinné väzby. Žalovaná do konania predložila dôkaz - prehľad plánu žalobcu za žalované obdobie, v ktorom sú detailne uvedené jednotlivé dni v príslušných mesiacoch s príslušným popisom podľa toho, čo sa v daný deň dialo. Jednotlivé dni sú popísané s poznámkou a z uvedeného možno vyčítať, kedy mal žalobca 24-hodinovú službu, či ju mal plnú alebo prerušenú nejakou neprítomnosťou v práci a v akom časovom rozsahu, tiež prípadné školenia a tiež všetky výjazdy a rovnako aj akúkoľvek neprítomnosť v práci spolu s jej presným časovým vymedzením. Číslo na úplnom konci tabuľkového prehľadu plánu však neznamená celkový počet žalobcom odslúžených hodín v rámci žalovaného obdobia, ale sčítaný počet hodín jednotlivo uvedených v stĺpci 3 (počet hodín). Tento údaj však započítava aj príplatky za výjazdy, a preto je dôležité si všimnúť, že viaceré dni za uvedené obdobie sú v tomto dôkaze uvedené duplicitne, t. j. ide o duplicitu časových údajov žalobcu, z dôvodu ktorého nemožno súčet hodín považovať za údaj o súčte odslúžených hodín žalobcu. Z uvedeného je zjavné, že žalovaná do svojich tabuliek zahrnula aj nočné pohotovosti, nakoľko žalobcovi sa za účelom zistenia počtu skutočne odpracovaných hodín zarátavali celé 24-hodinové zmeny, ako to vyplýva z predložených tabuliek. Vzhľadom na uvedené nemožno tvrdiť, že žalovanou uvádzané hodnoty priemerného počtu skutočne odslúžených hodín za týždeň je potrebné navýšiť ešte o pohotovosti, a teda celkový priemerný počet odslúžených hodín by mal byť ešte výrazne vyšší. Žalovaná sa nestotožnila ani s posúdením splnenia podmienok priznania práva na náhradu škody z dôvodu porušenia práva Únie. Žalobca neosvedčil, že by mu vznikol nárok na náhradu škody. V prvom rade žalovanej nie je zjavné, ako žalobcovi mohla vzniknúť ním uplatnená škoda. Sám žalobca veľmi nejasným spôsobom stanovil „škodu“, ktorá mu mala vzniknúť tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol žalobca odmeňovaný. V čase služobnej pohotovosti sa od žalobcu nevyžaduje „aktívna činnosť“, a teda mimo času skutočného výkonu práce môže žalobca odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. Počas služobnej pohotovosti žalobca nemusí uskutočňovať žiaden výkon práce z vlastnej iniciatívy, len na základe pokynu svojho zamestnávateľa. Žalobca nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Napriek tomu zamestnávateľ žalobcovi vypláca dohodnutú odmenu za takto strávený čas, t. j. nielen za vykonanú prácu, ale aj za neaktívnu časť práce. Žalobca dostáva pracovnú odmenu, ktorou mu zamestnávateľ kompenzuje to, že v prípade potreby (zásahu) bude k dispozícii. Pokiaľ aj súd prvej inštancie, napriek všetkým doteraz uvedeným skutočnostiam, dospel k záveru, že služobná pohotovosť, ktorú vykonáva žalobca, a za ktorú je riadne odmeňovaný, je pracovným časom, a teda má sa zarátavať do pracovného fondu, samo osebe to ešte nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody. Súd prvej inštancie právny nárok na náhradu škody subsumoval pod ustanovenia Občianskeho zákonníka v podobe nemajetkovej ujmy. Žalovaná považuje výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú súd prvej inštancie žalobcovi priznal, za neprimeranú, a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmovou žalobcu podstatne vyššia. Žalovaná zdôraznila, že Európsky súd pre ľudské práva vyjadril názor, podľa ktorého „výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanej vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti“ (napr. Público-Comunicacáo Social, S. A. v. Portugalsko). Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje, že pri určovaní výšky „náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia, alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanej za telesné zranenia alebo násilné činy“ (napr. Ittalehti a Karhuvaara v. Fínsko). Okrem toho náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch môže súd podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka priznať len ako sekundárnu kompenzáciu vtedy, ak by iná náprava nebola (vôbec) možná v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, resp. ak by sa takáto satisfakcia nezdala postačujúca, avšak vždy len vtedy, ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, čo v

prípade žalobcu nebolo preukázané. V konaní o náhradu nemajetkovej ujmy nesie žalobca bremeno tvrdenia o tom, že žalovaná spôsobila žalobcovi škodu, resp. zasiahla do jeho osobnosti a že tento zásah bol objektívne spôsobilý privodiť ujmu na jeho právach, pričom žalobca musí nielen uviesť, ale aj preukázať, aká ujma mu vznikla. Z tohto bremena tvrdenia pre žalobcu vyplýva dôkazné bremeno preukázať skutočnosti svedčiace o existencii škody a zásahu. Keď sa žalobca domáha v zmysle žaloby náhrady nemajetkovej ujmy, žalobca musí na konkrétnych skutkových okolnostiach preukázať, že zásah nielen mohol, ale aj skutočne vyvolal následnú reakciu v jeho súkromnom živote, rodinnom prostredí, profesionálnej sfére, či v inom prostredí. Zo strany žalobcu nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by utrpel ujmu, ktorá by v značnej miere znížila jeho dôstojnosť, resp. vážnosť v spoločnosti. Žalovaná poukázala aj na skutočnosť, že žalobca sa žalobou nedomáha, aby sa „upustilo od neoprávneného zásahu“ do jeho práva na ochranu osobnosti, ani aby sa odstránili následky takéhoto zásahu. Podaná žaloba tak vôbec nerieši (údajný protiprávny) stav do budúcnosti, ale naopak vytvára priestor pre opätovné čiastkové žaloby. V konaní nebolo výpoveďou žalobcu, ani iným dôkazným prostriedkom preukázané, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcu ako základný predpoklad pre vznik nemajetkovej ujmy. Z obsahu žaloby vyplýva skutočnosť, že žalobca vidí problém vo svojom (nedostatočnom) finančnom ohodnotení počas služobnej pohotovosti, keď sa žalobou domáha len (sekundárneho) finančného plnenia od Slovenskej republiky. Žalovaná opakovane namietala, že žalobca v rámci konania pred súdom prvej inštancie neodôvodnil výšku požadovanej peňažnej náhrady, pretože neuviedol, v čom tento „údajný neoprávnený“ zásah spočíval. Nestačí, aby zásah mohol vyvolať určitú reakciu. Chýbajúce skutkové tvrdenia nie je možné nahradiť odvolávaním sa na rozhodovacia činnosť v iných obdobných prípadoch. Vzhľadom na to, že ide o osobnostné práva, je potrebné nemajetkovú ujmu posudzovať v každom jednom prípade individuálne. Skutočnosť, že žalobca nemôže venovať toľko času, koľko by si predstavoval, rodine, priateľom a/alebo voľnočasovým aktivitám a koníčkom, nie je argumentom utrpenej ujmy v dôsledku nesprávneho prebratia smernice; medzi uvedeným neexistuje priama a bezprostredná príčinná súvislosť. Je úplne bežné, že dospelí ľudia, majúci vlastné rodiny, ktoré živia svojou prácou, nemajú toľko voľného času na priateľov a voľnočasové aktivity, ktorým sa venovali napríklad v mladosti počas štúdií a pod. Uvedené ale nepredstavuje podľa žalovanej argument spôsobily preukázať dôvodnosť uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. K pôsobnosti smernice 2003/88/ES žalovaná uviedla, že štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, vykonávajúcu zásahovú činnosť (ktorá je špecifická nerovnomerným rozvrhnutím služobného času, na ktorý priamo nadväzuje určená služobná pohotovosť), možno jednoznačne subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti smernice 89/391/EHS v článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS. Rovnako úlohy, ktoré príslušníci Hasičského a záchranného zboru plnia, možno podľa súvisiacich právnych predpisov, týkajúcich sa civilnej ochrany, integrovaného záchranného systému, ako aj právnej úpravy samotného Hasičského a záchranného zboru, bez akýchkoľvek pochybností subsumovať pod pojem „osobitné činnosti služieb civilnej ochrany“ v zmysle článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS. Ďalej žalovaná poukázala na najnovšiu súdnu prax v obdobných veciach, ktorá sa vyvíja z dôvodu zmeny argumentácie žalovanej odlišne od toho, čo prezentuje žalobca. Konkrétne dala do pozornosti rozsudky Mestského súdu Bratislava IV., sp. zn. 4Cos/1/2023 zo dňa 26.08.2024, sp. zn. B5-24C/34/2023 zo dňa 28.10.2024, 52Cos/1/2023 zo dňa 12.11.2024, 52Cos/2/2023 zo dňa 12.11.2024, rozsudky Okresného súdu Trnava, sp. zn. 102C/12/2023 zo dňa 22.10.2024, 22C/30/2024 zo dňa 07.11.2024, rozsudok Mestského súdu Košice, sp. zn. 77C/17/2023 zo dňa 12.09.2024, rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota, sp. zn. 16C/11/2023 zo dňa 30.01.2024, rozsudok Okresného súdu Liptovský Mikuláš, sp. zn. 21C/50/2022 zo dňa 02.02.2023. Vyslovila názor, že ani samotný žalobca neuvádza žiadne skutočnosti vo vzťahu k samému sebe, pričom iba spočítal hodiny služobnej pohotovosti a poukázal na rozdielnosť odmeny za určenú a nariadenú služobnú pohotovosť. Pritom absolútne opomenul spomenúť úplné a rozhodujúce skutočnosti vo vzťahu k sebe samému, a to aj napriek tomu, že niekoľkokrát zhodnotil, že sa jedná o žalobu o náhradu nemajetkovej ujmy a nie o mzdové nároky.

24. Žalobca sa k odvolaniu žalovanej, ktoré mu bolo doručené, písomne nevyjadril.

25. Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie proti rozsudku bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 CSP), smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 ods. 1 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie v medziach odvolania (§ 379, § 380 CSP) a bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario), pričom dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné v napadnutej časti ako vecne správny potvrdiť podľa § 387 ods. 1 CSP.

26. Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. odvolaním napadnutý nebol, a preto v tomto výroku je rozhodnutie súdu prvej inštancie právoplatné a rozhodovaním odvolacieho súdu nedotknuté.

27. Za aplikácie § 380 ods. 2 CSP posudzoval odvolací súd v prvom rade z úradnej povinnosti, či konanie pred súdom prvej inštancie nie je zaťažené vadou, ktorá sa týka procesných podmienok. Posúdením procesného postupu súdu prvej inštancie v konaní, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci, a ktorý zistil odvolací súd preskúmaním predloženého súdneho spisu, odvolací súd uvádza, že v konaní nezistil procesné vady zakladajúce dôvody pre zrušenie rozhodnutia podľa § 389 ods. 1 písm. a) CSP.

28. Čo sa týka žalovanou namietaného odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP, vychádzajúc z obsahu súdneho spisu, možno v prvom rade konštatovať, že súd prvej inštancie dodržal v konaní procesné predpisy upravujúce procesný postup o povinnom poučení strany v spore o procesných právach a o procesných povinnostiach, o predvolávaní na nariadené pojednávania za účelom prejednávania veci, pri vykonávaní dokazovania a procesný postup pred skončením dokazovania. Odôvodnenie napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie zodpovedá kritériám odôvodnenia rozsudku podľa § 220 ods. 2 až 4 CSP. Odvolací súd zdôrazňuje, že podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd síce ukladá súdom povinnosť odôvodniť svoje rozhodnutia, túto požiadavku však nemožno chápať tak, že súdy majú povinnosť dať podrobnú odpoveď na každý argument (napr.: rozsudok ESLP vo veci B. I. v. Holandsko z 19.04.1994, č. 16034/90, bod 61). I Ústavný súd Slovenskej republiky v tomto smere konštatoval, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (rozhodnutie, sp. zn. IV. ÚS 115/03 zo dňa 03.07.2003). V rozhodnutí, sp. zn. IV. ÚS 358/09 zo dňa 15.10.2009 Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (nález, sp. zn. II. ÚS 410/06 zo dňa 02.08.2007). Súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku uviedol, čoho sa v konaní žalobca domáha, popísal základnú procesnú obranu žalovanej v konaní, podrobne popísal, ktoré dôkazy v konaní vykonal a aké skutkové okolnosti z nich zistil, uviedol zákonné ustanovenia, podľa ktorých vec posudzoval a vyčerpávajúcim spôsobom sa vysporiadal so všetkými podstatnými skutkovými tvrdeniami a právnymi argumentami strán, uviedol, ako vyhodnotil vykonané dôkazy a ako na danú vec aplikoval relevantnú právnu úpravu. Z týchto dôvodov mal odvolací súd za nedôvodnú odvoláciu námietku žalovanej ohľadne nedostatku odôvodnenia napadnutého rozsudku.

29. Odvolací súd ďalej preskúmaním veci v rozsahu a z dôvodov vymedzených odvolaním žalovanej dospel k záveru, že súd prvej inštancie vzal pri svojom rozhodovaní do úvahy všetky skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov účastníkov vyplynuli, neopomenul rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, alebo vyšli počas konania najavo, výsledok hodnotenia dôkazov zodpovedá tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z § 191 CSP. Pri rozhodovaní súd prvej inštancie použil správny právny predpis, správne ho vyložil a na daný skutkový stav ho aj správne aplikoval. Odvolací súd sa preto stotožňuje so skutkovými i právnymi závermi súdu prvej inštancie a z tohto dôvodu si odvolací súd aj osvojil dôvody napadnutého rozhodnutia, v celom rozsahu na ne odkazuje v zmysle § 387 ods. 2 CSP a vo vzťahu k odvolacím námietkam žalovanej sumarizuje:

30. Predmetom prejednávaného sporu je nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej v dôsledku odpracovania priemerného týždenného pracovného času presahujúceho limit stanovený v čl. 6 písm. b) Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 04.01.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, uplatnený podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozsudku správne poukázal na rozsudok Súdného dvora C-429/09 zo dňa 25.11.2010 vo veci Günther Fuss, ktorý sa zaoberal otázkou výkladu Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času

v súvislosti s porušením čl. 6 smernice, ustanovujúceho maximálny týždenný pracovný čas. Uvedené konanie sa týkalo pracovníka, ktorý bol ako hasič zamestnaný v rámci zásahovej služby spadajúcej do verejného sektora a jeho rozpis služieb zahŕňal aj 24-hodinové zmeny, pričom každá takáto 24-hodinová zmena, v rámci ktorej musel byť hasič prítomný na pracovisku, pozostávala z aktívnej služby a pohotovostnej služby, ktorá môže byť prerušená zásahovou činnosťou.

31. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48-hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa tak nadčasy, ako aj pracovnú pohotovosť, a od ktorej sa nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Súdny dvor vo svojich rozhodnutiach konštatoval, že členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES tak, že uplatnenie tohto nároku pracovníkov na to, aby priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval túto maximálnu hranicu, budú viazať na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzia.

32. Súd prvej inštancie správne poukázal tiež na skutočnosť, že zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v § 85 až § 94 upravuje podmienky výkonu štátnej služby so zameraním na pojmy: týždenný služobný čas, nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, prestávky v štátnej službe, nepretržitý odpočinok medzi služobnými dňami, dĺžka nepretržitého odpočinku v týždni, dni služobného pokoja, štátna služba nadčas, služobná pohotovosť a dovolenka. Podľa prílohy č. 4 bod 6 citovaného zákona do jeho znenia bola prebratá smernica 2003/88/ES. V zmysle uvedeného tiež súd prvej inštancie správne konštatoval, že z predmetných ustanovení zákona ale nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času a práve v tejto skutočnosti aj podľa odvolacieho súdu spočíva rozpor slovenskej právnej úpravy s právom Európskej únie. Súdny dvor opakovane konštatoval, že pojem „pracovný čas“, uvedený v smernici 2003/88, je autonómnym pojmom práva EÚ, ktorý treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel tejto smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Článok 2 ods. 1 a 2 smernice 2003/88 vymedzuje „pracovný čas“ ako „akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti...“ a „čas odpočinku“ ako „akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom“. Ako Súdny dvor zdôraznil vo svojej judikatúre, rozlišovanie je binárne: buď je určitý čas pracovným časom, alebo nie je. Normotvorca teda nepovažoval za vhodné stanoviť nijakú ďalšiu kategóriu alebo kategórie, pomocou ktorých by umožnil určité rozlišovanie alebo nuansy. Súdny dvor v rozsudku vo veci C-518/15 Ville de Nivelles/Rudy Matzak zdôraznil, že členské štáty sa nemôžu, pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb, odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení smernice vrátane pojmov „pracovný čas“ a „čas odpočinku“. Smernica neumožňuje ani to, aby členské štáty ponechali v platnosti, alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako je definícia uvedená v tejto smernici. Smernica síce stanovuje možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie pre ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov, ale táto možnosť sa neuplatňuje na definíciu pojmu „pracovný čas“. Toto konštatovanie potvrdzuje aj účel tejto smernice, ktorý má zabezpečiť, aby sa definície v nej uvedené nemohli vykladať rôzne v závislosti od vnútroštátneho práva. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88 predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48-hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa tak nadčasy, ako aj pracovnú pohotovosť, a od ktorej sa nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný (pracovný) čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v čl. 6 písm. b) Smernice Európskeho parlamentu a rady 2003/88/ES zo 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času. Je dôležité zdôrazniť, že povinnosť členských štátov, vyplývajúca zo smernice, ktorou je dosiahnuť výsledok stanovený smernicou, ako aj ich povinnosť prijať všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti, sa vzťahuje na všetky orgány členských štátov. Vychádzajúc z vyššie uvedených skutočností je potrebné konštatovať, že Slovenská republika ako členský štát EÚ v súlade s potrebou chrániť

bezpečnosť a zdravie pracovníkov, konkrétne príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, stanovenej v čl. 6 písm. b) citovanej smernice.

33. Vo vzťahu k pôsobnosti smernice na žalobcu, t. j. na hasiča, resp. príslušníka Hasičského a záchranného zboru, treba poukázať na rozsudok Súdneho dvora v spojených veciach C-397/01 až C-403/01 zo dňa 05.10.2004 Pfeiffer a i., ako aj uznesenie Súdneho dvora vo veci C-52/04 zo 14.07.2005 Personalrat der Feuerwehr Hamburg. Čl. 1 ods. 3 smernice definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činností, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na článok 2 smernice 89/391/EHS. Smernica 89/391 sa v zmysle čl. 2 ods. 1 uplatňuje na „na všetky odvetvia činnosti a to verejné aj súkromné“, ku ktorým okrem iného patria všeobecne uvedené činnosti služieb (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratíva, služby, vzdelávanie, kultúra, voľný čas atď.) Ako vyplýva z ods. 2 prvého pododseku tohto článku, neuplatňuje sa uvedená smernica tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napríklad v oblasti služieb civilnej ochrany. Na činnosť vykonávanú žalobcom sa ale táto výnimka nevzťahuje. Výnimky z pôsobnosti, uvedené v čl. 2 ods. 2 v prvom pododseku smernice, je potrebné s ohľadom na cieľ smernice (podpora zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci) vykladať zužujúco. Táto výnimka bola prijatá len na účel zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu (napr. prípady živelných pohrôm), pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy. Takáto služba civilnej ochrany sa jasne odlišuje od štandardnej, základnej obsahovej náplne činnosti a plnenia úloh žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru. Aj zo záverov uznesenia Súdneho dvora vo veci C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg vyplýva, že čl. 2 smernice Rady 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci, ako aj čl. 1 ods. 3 smernice Rady 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času sa majú vykladať v tom zmysle, že činnosti, vykonávané zásahovými silami takej verejnej požiarnej služby, ako je verejná služba, o ktorú ide v konaní vo veci samej, obvykle patria do pôsobnosti uvedených smerníc, takže článok 6 bod 2 smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný pracovný čas, vzťahujúci sa aj na služby hliadky. Jeho prekročenie je však možné v prípade výnimočných okolností takej závažnosti a rozsahu, ktoré dočasne prevážia cieľ smerujúci k zabezpečeniu riadneho fungovania služieb nevyhnutných pre ochranu takých verejných záujmov, ako sú verejný poriadok, zdravie a bezpečnosť, nad cieľom spočívajúcim v zabezpečení bezpečnosti a zdravia pracovníkov pridelených do zásahových a záchranných jednotiek; aj v takejto výnimočnej situácii však musia byť v čo najväčšom rozsahu zachované ciele smernice 89/391. Súdny dvor aj v tomto rozhodnutí dospel k záveru, že jediným cieľom výnimky, ktorá je uvedená v článku 2 ods. 2 prvom pododseku smernice 89/391, bolo zabezpečenie riadnej činnosti služieb nevyhnutných na účely ochrany bezpečnosti, zdravia, ako aj verejného poriadku v prípade závažných a svojím rozsahom mimoriadnych okolností - napríklad v prípade katastrofy - pre ktoré je charakteristická najmä tá skutočnosť, že môžu pracovníkov vystaviť rizikám, ktoré nie sú zanedbateľné, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie, a ktoré, vzhľadom na ich povahu, nie je možné zohľadniť pri rozvrhu pracovného času zásahových a bezpečnostných zložiek. Uvedená výnimka však určite neodôvodňuje to, že členský štát by považoval všetky činnosti vykonávané v príslušných odvetviach za činnosti, na ktoré sa táto výnimka vzťahuje. Kritérium zákonodarcu na určenie pôsobnosti smernice 89/391 sa totiž nezakladá na príslušnosti pracovníkov k takým rozličným odvetviám činnosti uvedeným v článku 2 ods. 2 prvom pododseku tejto smernice, akými sú vo všeobecnosti ozbrojené sily, polícia a civilná ochrana, ale vyplýva výlučne z osobitnej povahy určitých osobitných úloh vykonávaných zamestnancami v týchto odvetviach, čo odôvodňuje výnimku z pravidiel stanovených v uvedenej smernici, a to z dôvodu absolútnej nevyhnutnosti zabezpečenia účinnej ochrany spoločnosti. Vzhľadom na uvedené činnosti, ktoré sa v ozbrojených silách a záchranných službách vykonávajú za zvyčajných okolností, patria v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia do pôsobnosti smernice 89/391. V tomto prípade sa teda táto smernica musí uplatňovať na činnosti hasičskej a záchrannej služby, aj keď tieto činnosti zásahové sily v teréne vykonávajú bez ohľadu na to, či sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním, ktoré bolo zverené príslušnej službe, a to aj vtedy, keď zásahy, ktoré môžu byť spojené s týmito činnosťami, sú vzhľadom na svoju povahu nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú, určitému riziku, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo

zdravie. Zhrnúc vyššie uvedené je možné konštatovať, že služobná činnosť žalobcu patrí do pôsobnosti smernice 2003/88/ES.

34. Ďalej je potrebné uviesť, že Súdny dvor tiež rozhodol, že článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že v prípade, ak by nebolo možné vykladať a uplatňovať vnútroštátnu právnu úpravu v súlade s požiadavkami práva Únie, vnútroštátne súdy a správne orgány majú povinnosť uplatňovať právo Únie v celom rozsahu a chrániť práva, ktoré toto právo Únie priznáva jednotlivcom, pričom v prípade potreby neuplatnia nijaké vnútroštátne ustanovenie, ktoré by bolo v rozpore s právom Únie. Je potrebné vziať na zreteľ aj ustálenú judikatúru Súdneho dvora, podľa ktorej zásada zodpovednosti štátu za škody spôsobené jednotlivcom porušením práva Únie, ktoré sú mu pripísateľné, je súčasťou systému zmlúv, na ktorých je Únia založená. Z uvedenej judikatúry vyplýva, že táto povinnosť platí v prípade každého porušenia práva Únie členským štátom, a to bez ohľadu na verejný orgán, ktorý sa tohto porušenia dopustil, a bez ohľadu na to, aký verejný orgán má podľa práva dotknutého členského štátu v zásade povinnosť túto škodu nahradiť. Uplatnenie podmienok dovoľujúcich konštatovať zodpovednosť členských štátov za škody spôsobené jednotlivcom porušeniami práva Únie musia vnútroštátne súdy v zásade vykonať podľa usmernení Súdneho dvora na ich vykonanie. Je potrebné uviesť, že v súlade s judikatúrou Súdneho dvora môže náhradu takejto škody spôsobenej jednotlivcovi zabezpečiť nielen verejnoprávny subjekt, ale aj štát, a že právo Únie nebráni ani tomu, aby mohla zodpovednosť verejnoprávneho subjektu za škodu spôsobenú jednotlivcovi vzniknúť popri zodpovednosti, ktorú má samotný členský štát. Súdny dvor rozhodol, že poškodení jednotlivci majú právo na náhradu škody, keď sú splnené tri podmienky, t. j. 1) že cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné, 2) existencia škody a 3) priama príčinná súvislosť medzi týmto porušením a škodou, spôsobenou poškodeným jednotlivcom. Tu je potrebné si rovnako uvedomiť, že nárok poškodeného jednotlivca na náhradu škody je národom sui generis, ktorý má svoj základ v záväzkoch žalovanej voči Európskej únii a nie v zákone č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov a v tomto zmysle nemožno akceptovať požiadavku žalovanej, že žalobca mal povinnosť v spore jednak preukázať predžalobnú výzvu na prerokovanie svojho nároku adresovanú príslušnému orgánu štátu a jednak konaniu predchádzajúce konštatovanie nesprávneho úradného postupu pri transpozícii príslušnej smernice zo strany žalovanej. Samotný zákon č. 514/2003 Z. z. tak možno v danom prípade použiť len analogicky (keďže neexistuje osobitný vnútroštátny predpis, ktorý by explicitne stanovoval podmienky vzniku takéhoto nároku a konania o ňom), pričom toto použitie nemôže viesť k obmedzeniu hmotnoprávných oprávnení založených unijným právom a podmienky vyžadované pre uplatnenie tohto nároku nesmú byť menej priaznivé ako podmienky platné pre obdobné nároky, ktoré vznikli na základe vnútroštátneho práva (zásada ekvivalencie alebo rovnocennosti) a nesmú byť takej povahy, aby v praxi znemožnili alebo nadmerne sťažili získanie náhrady škody (zásada efektivity). V tomto zmysle možno založiť právomoc všeobecného súdu na konanie a rozhodovanie o nároku žalobcu na náhradu škody za nesprávnu transpozíciu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku (analogicky ako je to pri nárokoch na náhradu škody, ktoré vznikli z nezákonného rozhodnutia, nesprávneho úradného postupu a podobne podľa zákona č. 514/2003 Z. z.). Na druhej strane ale nemožno od žalobcu požadovať, aby disponoval predchádzajúcou konštatáciou o nesprávnom úradnom postupe pri transpozícii smernice, keď ani pri nároku na náhradu škody, spôsobenej nesprávnym úradným postupom, nemusí poškodený pre uplatnenie svojho práva na náhradu škody na súde takýmto prostriedkom disponovať a otázku, či k nesprávne úradnému postupu došlo, si vyrieši v konaní o nároku na náhradu škody sám konajúci súd. Pokiaľ ide o predbežné prerokovanie nároku žalobcu príslušným orgánom žalovanej, takúto podmienku uplatnenia nároku žalobcu na náhradu škody na súde by bolo možné podľa odvolacieho súdu analogicky zo zákona č. 514/2003 Z. z. odvodiť, avšak v tomto konkrétnom prípade by to bolo v rozpore so zásadou efektivity, keď je zrejmé, že proti žalovanej sú na súdoch Slovenskej republiky uplatnené príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru obdobné pohľadávky na náhradu škody za nesprávnu transpozíciu smernice v desiatkach až stovkách prípadov a žalovaná podľa vedomosti odvolacieho súdu žiadnemu žalovanému nároku dobrovoľne nevyhovela.

35. Čo sa týka samotných podmienok vzniku nároku žalobcu na náhradu škody za nesprávnu transpozíciu smernice do slovenského právneho poriadku, ako konštatoval v odôvodnení napadnutého rozsudku už súd prvej inštancie, poškodení jednotlivci majú právo na náhradu, za súčasného splnenia troch podmienok: a) cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom

práva, b) porušenie je dostatočne závažné a c) medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť.

36. Pokiaľ ide o prvú podmienku, súd prvej inštancie správne konštatoval, že táto podmienka je v danom prípade splnená, pretože článok 6 písm. b) smernice 2003/88 predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48-hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy, a od ktorej sa v prípade neprebratia čl. 22 ods. 1 tejto smernice do vnútroštátneho práva nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti ako je činnosť hasičov, o ktorú ide vo veci samej, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Uvedené dôležité pravidlo sociálneho práva nemožno podrobiť akejkolvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu a jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovoliavať priamo pred vnútroštátnymi súdmi. V prejednávanom spore nebolo sporné, že žalobcovi sú rozvrhované služby takým spôsobom, že na 17-hodinovú riadnu službu v služobný deň nadväzuje určená 7-hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, že v prípade, že je počas služobnej pohotovosti vyhlásený poplach a hasiči sú vyslaní na zásah, mení sa služobná pohotovosť na prácu nadčas, že hasiči strávia na pracovisku počas jednej zmeny sústavne 24 hodín. Celkovo žalobca za priznané obdobie (júl 2020 - marec 2023) po zohľadnení služobného pracovného času a služobnej pohotovosti realizoval výkon práce v rozsahu cca 7.368,94 hodín, t. j. o 477,58 hodín navyše oproti maximálnemu prípustnému času za dané obdobie vyplývajúcej zo smernice (maximálny týždenný pracovný čas 48 hodín x 143,57 týždňov = 6.891,36 hodín), čo zodpovedá v priemere 3,33 hodiny týždenne navyše oproti stanovenému maximu (477,58 hodín : 143,57 týždňov). V tomto smere odvolací súd poukazuje na rozsudok Súdneho dvora zo dňa 03.10.2000 Simap (C-303/98, Zb. s. I-7963), uznesenie zo dňa 03.07.2001, CIG (C-241/99, Zb. s. I-5139) a rozsudok zo dňa 09.09.2003, Jaeger (C-151/02, Zb. s. I-8389). Z uvedených rozhodnutí jasne vyplýva, že pracovný čas, zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88, a teda, že tento pojem bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej priemerný týždenný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa takéto obdobia pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, prekračovať maximálnu týždennú hranicu upravenú v článku 6 písm. b) uvedenej smernice. Súdny dvor v už citovanom rozsudku C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer a i. potvrdil uvedenú judikatúru týkajúcu sa obdobia pracovnej pohotovosti, ktoré odpracovali pracovníci spadajúci do oblasti civilnej obrany. Keďže Súdny dvor navyše zastával názor, že táto otázka, súvisiaca s pojmom „pracovný čas“ v zmysle smernice 2003/88, neponecháva priestor na akékoľvek rozumné pochybnosti, prijal s prihliadnutím na vyššie spomenutú judikatúru uznesenie Personalrat der Feuerwehr Hamburg, v ktorom rozhodol, že činnosti, vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby - okrem prípadu výnimočných okolností - patria do rozsahu pôsobnosti smernice 2003/88, takže článok 6 písm. b) tejto smernice v zásade bráni prekročeniu 48-hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas vrátane zásahových služieb.

37. Pokiaľ ide o ďalšiu podmienku, podľa judikatúry Súdneho dvora dostatočne závažné porušenie práva Únie zahŕňa zjavné a závažné prekročenie hraníc voľnej úvahy členským štátom, pričom zložky, ktoré majú byť v tejto súvislosti zohľadnené, sú predovšetkým stupeň jasnosti a presnosti porušenej právnej normy, ako aj rozsah miery voľnej úvahy, ktorý porušená norma ponecháva vnútroštátnym orgánom. V každom prípade je porušenie práva Únie dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora v danej oblasti. Tu sa odvolací súd plne stotožňuje so závermi súdu prvej inštancie uvedenými v odôvodnení jeho rozsudku, najmä s poukazom na ciele smernice, ktoré mali byť dosiahnuté stanovením maximálneho týždenného pracovného času - právo pracovníkov na primeranú dobu odpočinku, a tým ochrana zdravia a bezpečnosti pracovníkov.

38. Čo sa týka tretej podmienky, vzťah príčinnej súvislosti medzi porušením právnej normy Únie a škodou, spôsobenou poškodeným jednotlivcom, treba v prvom rade uviesť, že je potrebné sa stotožniť so záverom súdu prvej inštancie, že v posudzovanej veci vznikla žalobcovi nemajetková ujma, ktorú je možné posúdiť podľa zásad upravených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka vzťahujúcich sa na právo na ochranu osobnosti. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka má fyzická osoba právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Predmetom ochrany podľa tohto ustanovenia sú

také rýdzo osobnostné práva človeka, ktoré ovplyvňujú rozvoj jeho osobnosti a sú s ním úzko späté. Jedná sa o nehmotné hodnoty ľudskej osobnosti v jej fyzickej (telesnej), ako aj psychicko - morálno - sociálnej integrite. Nemožno pochybovať o tom, že jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je aj právo na súkromný a rodinný život, ako aj právo na ochranu zdravia. Tieto práva žalobcu boli podľa záverov súdu prvej inštancie, s ktorými sa odvolací súd stotožňuje, porušené. Žalobcovi tak nepochybne vznikla nemajetková ujma. K spochybňovaniu existencie vzniknutej ujmy žalovanou, resp. jej intenzity s poukazom na to, že pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, môže žalobca odpočívať, alebo sa venovať inej činnosti, že pri nariadenej služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený, resp. vymedzený priestor na odpočinok (spánok) zamestnanca, a teda sa od neho nevyžaduje aktívna činnosť, že žalobca nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti, je potrebné odkázať na opakované konštatovanie Súdneho dvora, že pojem „pracovný čas“ treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Vyžaduje si splnenie troch podmienok. Po prvé pracovník musí byť „v práci“, po druhé musí byť zamestnávateľovi k dispozícii a po tretie musí vykonávať svoju činnosť alebo svoje povinnosti. Rozhodujúcim faktorom pri určovaní toho, čo je a čo nie je pracovný čas, je teda požiadavka prítomnosti na mieste určenom zamestnávateľom a okamžitého poskytovania príslušných služieb. Dôležité je aj zohľadnenie kvality času, ktorý pracovník môže tráviť počas plnenia tohto typu povinností, napríklad to, či sa môže venovať vlastným záujmom a rodine. Z judikatúry Súdneho dvora dokonca tiež vyplýva, že aj čas pracovnej pohotovosti, strávený v domácom prostredí na telefóne (teda mimo priestorov zamestnávateľa), jednoznačne predstavuje pracovný čas, pretože pracovník musí byť neustále k dispozícii zamestnávateľovi a zastihnuteľný a jeho sloboda pohybu a sloboda organizovať si vlastný program je preto výrazne obmedzená. Z uvedených dôvodov sú aj tieto námietky žalovanej bez právneho významu.

39. Nemožno pochybovať o tom, že pracovná pozícia žalobcu je vysoko zodpovedná, riziková, náročná a nenahraditeľná. Vzhľadom na odpracované hodiny nad limit dovolený právom Európskej únie za dotknuté obdobie, výšku priznanej nemajetkovej ujmy 2.000 eur nie je možné považovať za neprimeranú. Vzhľadom na náročnosť a významnosť charakteru práce žalobcu je nepochybne potrebné zabezpečiť, aby tento mal dostatok času na odpočinok, regeneráciu, súkromie, rodinný život. Žalobca vykonáva službu na mieste určenom zamestnávateľom, musí tam byť fyzicky prítomný a bez ohľadu na to, že nemusí byť „aktívny“ počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti, a že má vytvorené podmienky na oddych, resp. spánok, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite poskytnúť príslušné služby a plniť si svoje povinnosti. Je oddelený od svojho vlastného sociálneho súkromného prostredia, rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám, je nielen výrazne obmedzená, ale prakticky v tom čase vylúčená. Fakt, že žalobca plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života, je preto o to viac dôležité, aby mal možnosť si po práci aj odpočinúť, venovať sa svojim deťom, rodine, záľubám, prípadne aj vykonávaniu aktivít, ktoré priamo, či nepriamo súvisia s výkonom jeho povolania, neumožňuje iný záver ako ten (vezmúc do úvahy aj fakt, že dotknuté práva žalobcu boli porušované dlhodobo), že výška priznanej nemajetkovej ujmy je stanovená vo svetle jej primeranosti správne, pričom zjavne nevybočujúca z pravidiel odškodňovania.

40. Odvolací súd ďalej uvádza, že smernica 2003/88/ES neobsahuje ustanovenia o práve na náhradu škody v prípade jej porušenia. Čo sa týka peňažnej satisfakcie za porušenie práva žalobcu, zo smernice potom nemožno vyvodiť, že by právo EÚ uprednostňovalo niektorú z foriem náhrady škody, keďže neobsahuje nijaké ustanovenie týkajúce sa náhrady škody vzniknutej porušením jej ustanovení. Z európskej judikatúry však vyplýva, že náhrada škôd spôsobených jednotlivcom porušením práva Únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu ich práv. Je pritom na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity určili, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a jednak definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady najbližšie k zásahu do osobnosti žalobcu (analógia podľa § 11 až 13 Občianskeho zákonníka). Právny poriadok Slovenskej republiky tiež nemá výslovnú úpravu ohľadne práva jednotlivca na náhradu škody proti štátu spôsobenej porušením práva únie. Ani zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci takúto právnu úpravu neobsahuje, preto súd prvej inštancie správne ustálil, že vzhľadom na zistený skutkový stav má ujma žalobcu najbližšie k zásahu do osobnosti žalobcu (analógia podľa § 11 až 13 Občianskeho zákonníka). K výhradám žalovanej ohľadne peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy žalobcu je potrebné uviesť, že občianskoprávne

prostriedky ochrany osobnosti, vymenované v § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, sú uvedené len príkladmo, a že právna úprava nevyklučuje, aby fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Ktoré z týchto právnych prostriedkov dotknutá osoba použije, závisí predovšetkým na jej vôli, ktorá bude ovplyvnená povahou a intenzitou neoprávneného zásahu. Z § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, aby boli odstránené následky týchto zásahov, a aby jej bolo dané primerané zadostučinenie, pričom týmto zadostučinením sa rozumie morálna satisfakcia. Peňažná satisfakcia prichádza do úvahy tam, kde by sa satisfakcia podľa ods. 1 nejavila ako postačujúca. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo, t. j. že žalovaná ako členský štát Únie neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, resp. prijala vnútroštátnu právnu úpravu v zmysle zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore, ktorý umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu, stanovenú v článku 6 písm. b) Smernice Európskeho parlamentu a rady 2003/88/ES, je v prejednávanej spore potrebné urobiť záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu, ako aj žaloba na odstránenie trvajúcich následkov, nie je na mieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Vzhľadom na tieto špecifiká rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie difamujúcich výrokov a podobne. Uvedené prostriedky nápravy podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka za takýchto okolností strácajú svoju účinnosť a funkčnosť a v takomto prípade súdna prax nevyklučuje možnosť bez ďalšieho uplatniť finančné zadostučinenie. V tomto konkrétnom prípade odvolací súd súdom prvej inštancie priznanú výšku peňažnej náhrady považuje za primeranú, a to vzhľadom na špecifickosť uplatňovaného nároku, subjekt zodpovedný za zásah do osobnostných práv žalobcu, ktorým je štát, dĺžku trvania zásahu a aj s prihliadnutím na skutočnosť, že priznaná peňažná satisfakcia predstavuje vyčíslenie ujmy za čas 477,58 hodín počas 143,57 týždňov, ktorý žalobca nestrávil odpočinkom, nevenoval sa svojim záľubám, rodine. Súd je pri posudzovaní výšky viazaný právnym predpisom len v tom, že má posúdiť primeranosť uplatňovanej výšky ujmy, ktorú v dôsledku nesprávnej implementácie normy Európskej únie utrpel žalobca. Spôsob určenia je na úvahe súdu a táto úvaha nie je podľa záveru odvolacieho súdu neprimeraná, zjavne nevybočujúca z pravidiel primeranej náhrady. Odvolací súd považuje výšku nemajetkovej ujmy primeranú k závažnosti nezákonného zásahu, spočívajúc v obmedzení žalobcu slobodne nakladať s voľným časom a organizovať sociálny a rodinný život a rovnako považuje odvolací súd výšku nemajetkovej ujmy primeranú k okolnostiam, za ktorých k zásahu došlo, spočívajúc v dlhodobom časovom horizonte, v rámci ktorého dochádzalo k porušovaniu práv žalobcu. Odvolací súd sumarizačne poukazuje aj na rozhodovacie činnosť všeobecných súdov v skutkovo a právne totožných prípadoch náhrady nemajetkovej ujmy požadovanej príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru podporujúce závery tohto rozhodnutia. K námietke žalovanej, že výška nemajetkovej ujmy by nemala byť vyššia ako náhrady priznané obetiam trestných činov, odvolací súd osobitne uvádza, že v predmetnej veci nejde o nárok na náhradu nemajetkovej ujmy majúci svoj základ v zákone č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ktorý v ustanovení § 17 explicitne reflektuje na potrebu rešpektovania výšky náhrad priznávaných obetiam trestných činov, a preto je aj v tomto smere odvolacia námietka nedôvodná.

41. K otázke výšky peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd uvádza, že táto je vždy závislá od výsledku posúdenia individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Pri posúdení a hodnotení zákonom ustanovených východísk postupujú totiž súdy vždy diferencovane v každom konkrétnom prípade a nezotrvávajú na určitých striktných hraniciach. Inak povedané, závery súdov pri posudzovaní nastolenej otázky sú výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súdy viedli k prijatiu toho-ktorého rozhodnutia.

42. Odvolací súd vo vzťahu k výške peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy ďalej uvádza, že súd prvej inštancie túto odôvodnil voľnou úvahou s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy, na individuálne okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, ako aj s prihliadnutím na peňažné náhrady, ktoré boli hasičom ako žalobcom priznané v iných skutkovo porovnateľných konaniach. Závery súdu prvej inštancie o primeranosti finančnej náhrady vo výške 2.000 Eur sú aj podľa názoru odvolacieho súdu správne a priznaná výška je aj riadne a presvedčivo odôvodnená. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie založil na právom predvídaných okolnostiach a ním stanovený rozsah nemajetkovej

ujmy spĺňa podmienku primeranosti. Odvolací súd považuje výšku nemajetkovej ujmy primeranú k závažnosti nezákonného zásahu spočívajúcom v obmedzení žalobcu slobodne nakladať s voľným časom a organizovať rodinný a sociálny život a rovnako považuje odvolací súd výšku nemajetkovej ujmy primeranú vo vzťahu k okolnostiam, za ktorých k zásahu došlo. Rozhodnutie súdu prvej inštancie je konzistentné aj s výškou náhrad priznaných v obdobných súdnych sporoch z posledného obdobia (porovnaj napr. rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 5Co/62/2024 zo dňa 06.11.2024, rozsudok Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 20Co/33/2024 zo dňa 24.10.2024, rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 5Co/6/2025 zo dňa 19.02.2025, rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 11Co/3/2025 zo dňa 26.03.2025, rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 27Co/104/2024 zo dňa 24.06.2025).

43. So zreteľom na vyššie uvedené rozhodnutia všeobecných súdov Slovenskej republiky a závery, na ktorých sú založené, nebol dôvod ani v tejto veci mať relevantné pochybnosti o správnom záverov, na ktorých je založené rozhodnutie tiež v tejto veci.

44. V konečnom dôsledku ako nedôvodnú vyhodnotil odvolací súd tiež námietku žalovanej vo vzťahu k rozhodnutiu v časti o trovách konania, prostredníctvom ktorej nesúhlasila s tým, že súd prvej inštancie napriek tomu, že nepriznal žalobcovi v plnej výške uplatňovaný nárok na zaplatenie nemajetkovej ujmy, vyhodnotil ho ako plne úspešnú stranu v spore. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení zo dňa 24.05.2022, č.k. II.ÚS/233/2022-18 sa plne stotožnil s názorom, že pokiaľ príslušný súd skonštatuje zásah do osobnostných práv, má žalobca plný úspech v spore a patrí mu plný nárok na náhradu trov konania v zmysle uplatnenia zásady úspechu, a to bez ohľadu na to, či a prípadne v akej výške mu bola priznaná nemajetková ujma v peniazoch.

45. V posudzovanej veci predmetom konania bol nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy, teda bez akýchkoľvek pochybností jej výška závisela od úvahy súdu. Civilný sporový poriadok už síce nemá ustanovenie obdobné úprave obsiahnutej v ust. § 142 ods. 3, čo však neznamená nemožnosť osobitného režimu posudzovania úspechu v konaní o nárokoch na náhradu trov v prípadoch, keď výška plnenia závisí od úvahy súdu, kedy je potrebné rozlišovať, čo je základné a čo je sprevádzajúce (za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté, výška ujmy je potom druhotná a nadväzujúca). Pri uplatňovaní nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je povinnosťou žalobcu v žalobe uviesť požadovanú výšku tejto ujmy, presné stanovenie výšky plnenia je však závislé od úvahy súdu. V sporovom konaní je kritérium procesného úspechu prvoradým kritériom posudzovania náhrady trov, čomu zodpovedá aj systematické začlenenie ustanovenia § 255 CSP, podľa ktorého kritéria môže súd priznať náhradu trov konania v plnej výške aj vtedy, ak súd priznal nárok úspešnej strane, nie však v požadovanej výške (v prípadoch, keď výška nároku závisí od úvahy súdu), ktorým spôsobom správne postupoval tiež v tejto otázke aj súd prvej inštancie. Správnosť vyššie uvedeného názoru vyplýva aj z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II.ÚS225/2020 z 27.08.2020, zverejnenom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 31/2020, v ktorom tento konštatoval cit.: „V týchto prípadoch však žalobcu, ktorému bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, nemožno považovať za procesne neúspešného a ad absurdum ho zaťažovať procesnou zodpovednosťou za predvídanie „presného“ výsledku konania. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania je potrebné rozlíšiť, čo je základné a čo sprevádzajúce. Za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté, výška ujmy je potom druhotná a nadväzujúca.“

46. Sumárne tak všetky odvolacie námietky žalovanej neboli dôvodné.

47. Z vyššie uvedených dôvodov, keďže dospel odvolací súd k záveru, že súd prvej inštancie postupoval pri posúdení rozhodujúcich otázok správne, za súčasného zistenia o správnom rozhodnutí tiež v časti o trovách konania medzi stranami sporu, rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne v rozsahu výrokov I. a III. podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

48. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní bol plne úspešný žalobca, ktorý tak má nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Nakoľko však žalobcovi v odvolacom konaní preukázane nevznikli žiadne trovy, odvolací súd žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

49. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolania musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh; § 428 CSP).